

Мислива Оксана Олегівна
доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ОФЛАЙН ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Указами Президента від 24 лютого 2022 року введено воєнний стан внаслідок початку бойових дій пов'язаних з обороною державної незалежності та територіальної цілісності. Цей особливий правовий режим передбачає надання відповідним органам державної влади певних повноважень, необхідних для усунення загроз. Зрозуміло, що особлива роль при цьому надається «мілітаризованим» органам (військовим та правоохоронцям) і виконанню ними службово-бойових завдань. В умовах жорсткої військової агресії постає велика проблема їх професійної освіти, особливо аудиторної – так званої нині «офлайн».

Найбільш актуальними в умовах воєнного стану є практична підготовка з навчальних дисциплін «вогнева» та «тактико-спеціальна підготовка», зокрема, тактичної медицини. Якщо говорити про наслідки бойових дій – поранення (травми) і смерть, слід розуміти потребу в їх превентивному запобіганні. Тобто професійна діяльність військових та поліцейських має включати таку складову як вміння та навички з надання тактичної екстреної медичної допомоги як в «цивільних умовах» умовно безпечних та під час надання допомоги пораненим в умовах бойових дій. Без пафосу можна стверджувати, що вони здатні врятувати життя як собі особисто, так і сторонній особі.

Ані військові, ані правоохоронці не мають медичної освіти, тож для спеціальної професійної підготовки осіб з надання домедичної допомоги в умовах бойових дій потрібні спеціальні навчання та тренінги для цієї категорії осіб. Як показує сумне сьогодні, проблемами військової підготовки в рамках професійної та службової підготовки поліцейських мало хто переймався до війни. Про це свідчить високий попит співробітників на актуалізацію знань з вогневої підготовки (знань матеріальної частини зброї та вмінь влучної стрільби), а також знань з надання тактичної екстреної медичної допомоги і надання допомоги пораненим в умовах бойових дій. Слід відзначити, що мова йде про два різні принципи надання працівниками «мілітаризованих» підрозділів пораненому допомоги, які хоч і засновані на клінічних (медичних) протоколах, однак мають відмінності між собою та наданням допомоги особами з медичною освітою або в медичних установах. Особливості надання тактичної домедичної допомоги постраждалому завжди залежить від характеру отриманих поранень, рівня знань та навичок особи, яка перша контактує з постражданим/пораненим, та наявності медичного обладнання і зовнішніх умов місця події. На відміну від госпіталю чи іншої медично-лікувальної установи, в яких головна мета надання невідкладної допомоги постраждалому полягає у лікуванні, в умовах виконання службово-бойових завдань допомога і догляд за пораненими є лише їх частиною і є другорядним завданням. Очевидно, що в умовах вогневого контакту чи бомбардування військові мають знищувати ворога у відповідь, а поліцейські і рятувальники будуть виконувати завдання з усунення наслідків бойових дій, при цьому медики будуть очікувати в укритті.

Виконання поліцією службових завдань припускає потрапляння в умови різного ступеню ризику на місці події, і застосування сили, і спецзасобів, і вогневий контакт з правопорушником під час затримання, у тому числі, зупинку ТЗ – тобто ситуації в яких поліцейський за законодавством зобов'язаний надати невідкладну домедичну допомогу постраждалому або надати взаємо- чи самопомогу у разі травмування чи поранення.

Саме алгоритми найбільш вірогідних сценаріїв розвитку подій на місці де є постраждалий, потрібні були забезпечити правомірність і ефективність службової діяльності, мали на меті забезпечення заходів особистої безпеки, враховували можливість ескалації подій та поведінку в кризовій (екстремальній) ситуації, координацію з рятувальниками чи під час надзвичайної події та бригадою швидкої медичної допомоги.

Задля забезпечення викладання тактичної медицини в закладах вищої освіти системи МВС України, в якій існувала об'єктивна потреба, але яка не була «визнана» на нормативно-правовому рівні, з урахуванням існуючих міжнародних стандартів була розроблена тематика та сценарії відповідних практичних занять, які й були інтегровані в дисципліну тактико-спеціальна підготовка. Насамперед, вони включали стандартні операційні процедури з найбільш типових службових ситуацій, в яких у постраждалого, правопорушника чи самого поліцейського є певна травма чи поранення. Поступово розроблялись та впроваджувались до кожної теми симуляційні сценарії для їх відпрацювання.

Нові підходи до навчання тактичної медицини, зокрема, поліцейських вимагали інноваційно-технічного забезпечення навчального процесу, тож для цього було виокремлені спеціальні навчальні полігони, наприклад,

як «Кімната такмед», яка оздоблена відповідним медичними і немедичними засобами та обладнанням; джгутами-турнікетами, бандажами та бинтами, симуляціями травм, макетами ран, манекенами, засобами механічного відновлення дихання. Крім того, в нагоді на заняттях стали вже традиційні на той час презентації та навчальні відеороліки, які демонструвались для наочності з'ясування матеріалу з використанням мультимедійного обладнання.

Водночас, воєнний стан вніс власні корективи у форми навчання. Серед проблем, які спричинила війна слід назвати неможливість дистанційного практичного навчання як стрільби та тактиці, так і тактичній медицині, адже вони припускають напрацювання зорової, слухової та м'язової моторики виконання вправ. Проведення аудиторних занять ускладняється потребою переміщення в укриття під час повітряної тривоги, що ненормовано перериває навчальний процес, адже загроза з «неба» неконтрольована часом настання та закінчення.

Вимушений прихисток для тимчасово переміщених осіб суттєво змінив логістику навчальних полігонів, їх не вистачає для осіб, які прибувають на навчання. Так само, існує проблема вчасного прибуття слухачів на навчання з тимчасово окупованих територій та ризик для їх життя під час подорожі. Якщо говорити про матеріально-технічне забезпечення процесу навчання, то суттєву проблему складає потреба використовувати спеціальне учбове обладнання, зокрема, таке, як турнікети та бандажі, які мають великий відсоток зношення, і яких, на превеликий жаль, не вистачає навіть на фронті у військових.

Досить суттєву проблему також складає морально-психологічний стан здобувачів освіти в умовах війни, особливо тих, які прибули з тимчасово окупованих територій та стали свідками військових злочинів. З одного боку – вони мають значну мотивацію для навчання спеціальним професійним дисциплінам, іншого – негативний досвід знижує концентрацію уваги та силу сприйняття інформації.

Складні умови навчання офлайн під час війни в Україні значно знижують ефективність навчання, а також унеможливають процес контролю знань за його вимушеного дистанціювання. Серед проблем, з якими потрібно «рахуватися» та «долати» в нинішньому навчальному процесі, насамперед, слід виокремити організаційні, морально-психологічні та матеріально технічні.

Намлиньська Ольга Сергіївна
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Вже набув чинності Закон України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» №2114-ІХ, ухвалений 3 березня цього року. Він передбачає, що кожен українець чи особа, яка легально перебуває в Україні, може отримати зброю та боєприпаси від України.

Застосування цивільними зброєю, виданою Україною, прирівнюється до застосування зброї військовослужбовцями. Цю зброю необхідно буде віддати в органи Нацполіції не пізніше, ніж через 10 днів після закінчення війни або військового стану в Україні.

Нормативні вимоги щодо вогнепальної зброї на національному рівні існували задовго до того, як у цій галузі були прийняті міжнародні угоди, та включали переважно заходи, створені задля забезпечення контролю над вогнепальною зброєю у процесі її виробництва на всіх етапах життєвого циклу. Національні нормативні положення про вогнепальну зброю формуються та розробляються на основі взаємодії різних процесів розвитку національної правової системи, формування уявлень про безпеку у суспільстві та необхідністю реагування на внутрішні чи зовнішні небезпеки. Національні нормативні акти розрізняються після того, як їх приймають, хто забезпечує їх дотримання, до кого вони застосовуються і що вони регулюють.

У ХХІ столітті на розробку національних нормативних актів вплинув процес переговорів та прийняття юридично та політично обов'язкових договорів на глобальному та регіональному рівнях. Цей процес призвів до підвищення рівня гармонізації норм щодо вогнепальної зброї на субрегіональному рівні, а також на міжнародному рівні, що стало результатом прийняття міжнародних та регіональних інструментів, що стосуються деяких аспектів режимів контролю за вогнепальною зброєю [1].

Порядок визначає механізм тимчасової видачі на період запровадження військового стану вогнепальної зброї та боєприпасів до неї головними управліннями Національної поліції, установами забезпечення Національної поліції громадянам України, іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України.

Вогнепальна зброя та боєприпаси до неї можуть бути за наявності видані цивільним особам, які бажають